

PILLA NATKÉP A JUGOSZLÁV FILMMŰVÉSZETRŐL

Rövidesen elkészül a jugoszláv filmművészet hétéves terve, amely máris széleskörű viták középpontjában áll. Azonban ahhoz, hogy megérthessük e viták igazi jelentőségét, össze kell foglalnunk, mi is történt az utóbbi hónapokban a jugoszláv filmművészetben. A legfontosabb esemény talán a filmgyártás radikális gazdasági, művészi átszervezése volt. 1961-ben még tizenöt vállalat vett részt a filmgyártásban. Ezekből 1962-ben, hét vállalatot szerveztek, de e napokban ismét csökken a gyártók száma; a csődbejutott zágrábi Dubrava-filmel összevonják az ugyancsak zágrábi Jadran-filmmel.

A gazdasági átszervezéssel párhuzamosan erőteljes elméleti munka indult a jugoszláv film esztétikai problémáinak tisztázására. Az elmúlt egy-másfél év alatt a szaklapok, s a különböző művészeti fórumok alapos elemzés és kritika alá vették a jelenlegi filmesztétikai és filmművészeti irányzatokat és ezekkel kapcsolatban többé-kevésbé azonos kritikai nézeteket alakítottak ki. A viták eredményeképp örövendetesen megjelent a filmkönyvkiadás

is, és hasznos történeti, műfaji, ismertetések, összefoglalók egész sora jelent meg. Természetesen elméletileg tisztázott elvek és fogalmak csak bizonyos idő után jelentkeznek magukban az alkotásokban. Így történt ez a jugoszláv filmművészetben is. 1962 első felévének (az átszervezés szakaszának) filmjei még bizonyos zavarodottságot, tamacstanságot tükröztek, noha már — legalább is az előállított filmek számában — megmutatkozott a minőségre törekvés. Amíg ugyanis 1961-ben harminchárom jugoszláv film készült, 1962-ben huszonnégy, az idén (október 15-i adatok szerint) előreláthatólag tizenhúsz filmet gyártanak. Ebben az esztendőben azonban már érezhetően jelentkezik a korábbi esztétikai, művészi viták hatása. Emelkedett a forgatókönyvek színvonala —

bár a forgatókönyvírás még most is a jugoszláv filmművészet egyik legnagyobb problémája. A máról szóló filmek sikere és hatása is növekszik.

Legjelentősebb mai tematikájú film a »Szemtől szembe« (rendező: Branko Bauer), amely az idén diadalmaszkodott a pulai »arénában« is. A film témája rendkívül érdekes: Milun Koprivica, egy nagy építkezés munkása újra meg újra szót emel a vezetés hibái ellen, amelyeket súlyosaknak tart. A vádak régi barátját, egykori munkás- és harcostársát, Čumić igazgatót illetik. Az igazgató a kollektíva előtt kívánja tisztázni a »rágalmakat«. A gyűlésen eleinte a pozíciójukat feltők és a »bürokraták« mellé állnak. De a munkás megdöbbentő leleplezése után visszajára fordul a hangulat, és »beolvasnak«

Branko Bauer: »Szemtől szembe« (Jobb oldalon Huszeln Csokics Milun szerepében)

Manja Golec, a »Tizian akció«-ban

sát az egyes emberek életére, és lelkivilágára, anélkül, hogy az olcsó hatáskeltés vagy éppen-séggel indulatszítés csapdájába estek volna. Az alkotók érdeme, hogy e politikai szempontból felettebb kényes témában megtalálták a lelkiismeret drámáját.

A »Szentől szembe«-nek (bár még csak hat hete játsszák a moziban) már egy kisebb könyvtárra rúgó irodalma van. S bár bizonyos művészi fenntartásokkal élhetünk vele szemben, (például kissé színpadi jellege miatt), kétségtelen, hogy az 1963-as év legértékesebb alkotása Jugoszláviában.

A többi, mai témájú film megoldása is érdekesebb, jobb a korábbi években látott — hasonló jellegű — jugoszláv

Beba Lončar a »Rengőringó nyár« női főszereplője

az igazgatónak, aki távozni kényszerül az üzem éléről...

E film jelentősége, rendkívüli sikerének titka abban áll, hogy jugoszláv filmen első ízben ábrázolták igazán művészen és drámailan vezetői hibáit, s az így kialakult helyzet hatá-

Vladimir Pogacic:
»Ember a fényképről«

filmeknél. A »Korai koraorvos iránt, és ezért, iskolaorvos végleg szakí-
 ősz« (rendező: Tomo Janič) egy éveig egyedül- öngyil- tottak... Ezt a családi
 élő, elvált gimnáziumi kosságot kísérel meg. drámát is, színvonala-
 tanárnő drámája. Érett- Gondos ápolással meg- san ábrázolták a film
 ségítő lánya ellenzi az mentik. A lány látja alkotói.
 anya későn fellobbanó enged álláspontjából, de Lényegében hasonló
 szerelmét egy fiatal is- már késő: az anya és az más kicsengéssel — dol-

Irena Prosen és Miha Baloh
 a »Tizian akció« egyik je-
 lenetében

Szonja Turk a »Korai ősz«-ben

film készült. 1963-ban: a kevésbé sikerült »Földmunkások« (rendező: Zdravko Randić) a lélektani bűnügyi drámákat utánzó, de primitív és naturalista »Tizián-akció« (rendező: Rados Novalković) és a szirupos, félbűnügyi »Sziget« (rendező: Jovan Živanović), amelyet még Peter van Eyck és Elke Sommer remek alakítása sem tudott az átlagos üzletfilmek színvonala fölé emelni.

A többi film a háború témájával foglalkozott, vagy történelmi eseményeket elevenített meg. Az utóbbi évben három érdekes partizán-film is készült. A moszkvai fesztiválon is kitüntetett »Kozara« (rendező: Veljko Bulajić, 1962.), a »Radopolje« (rendező: Stole Janković), és a »Veszélyes út« (rendező: Mate Relja). A »Kozara« sikerült háborús film, a »Radopolje« megrázó, nagyerejű dráma, néhány ritka szép művé-

goz fel a »Napok« (rendező: Aleksander Petrović) című film is, ez azonban nem az önfeláldozást állítja cselekménye középpontjába, hanem a magány kérdését.

A magánnyal és a mai ifjúság egyéb problémáival foglalkozik a »Homokvár« (rendező: Boštjan Hladnik), és — vig-

játék formájában — a napokban elkészülő »Rengő-ringó nyár« (rendező: Obrad Glušćević) című film is. E vígjáték főhősei külföldi lányokba szerelmes dal-mát fiúk, a történet háttere a gyönyörű dal-mát tengerpart és a nő-vekvő idegenforgalom. A felsoroltakon kívül még három mai tárgyú

Zika Mitrović: »Nevesinjska puskai« című filmjének egyik jelenete

**Jelenet a »Veszélyes út«
című filmből**

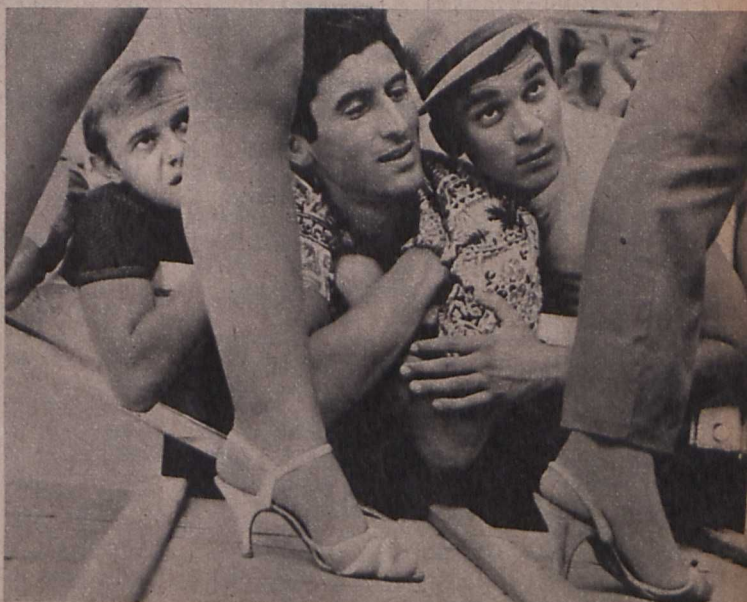
szi megoldással, a »Veszélyes út« pedig egy nyolc- és tizenkét éves kislíú csetlés-botlásainak bájosan megindító története a nagy háborúban.

Az angol »Nagy manóver«-re emlékeztet az »Ember a fényképről« című filmalkotás (rendező: Vladimir Pogacič) és az ellenállással foglalkoznak a »Két éj egy napon« (rendező: Radenko Ostojić), és a »Kettőskör« (rendező: Nikola Tanhofer) című filmek is, de sok újat nem tesznek hozzá a már e zsánerben látottakhoz.

A történelmi témájú »Nevesinjska puszkái« (rendező: Žika Mitrović), az »Azok a szép napok« (rendező Franje Stiglič) nem haladják meg az átlagfilmek színvonalát.

Mint a felsorolásból kitűnik, a jugoszláv filmművészetből az idén majdnem teljesen hiányoztak a vígjátékok. A »Szentől szembe«, és a »Homokvár« kivételével nem foglalkoztak a mai jugoszláv élet speciális problémáival sem.

Íme, a jugoszláv filmművészet mai helyzete.

**Jelenet a »Rengő-ringó
nyár«-ból**

Az alkotók a filmgyártás hétéves tervének összeállítására körüli vitában próbálják meg tisztázni a problémákat, és kijelölni az új utat.

FENYVES GYÖRGY

Tatjana Beljakova és Miha Baloh a »Nevesinjska puszkái«-ban

